

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет

Кафедра філософії та культурології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної роботи
та освітньої діяльності

_____ / **Тетяна ФЕДІРЧИК/**
“ _____ ” _____ **2024 року**

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Філософія

(обов’язкова)

Освітньо-професійна програма _____ **прикладна фізика та наноматеріали** _____
(назва програми)

Спеціальність _____ **105 Прикладна фізика та наноматеріали** _____
(вказати: код, назва)

Галузь знань _____ **10 Природничі науки** _____
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти _____ **перший (бакалаврський)** _____
(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

_____ **Навчально-науковий інститут фізико-технічних і комп’ютерних наук** _____
(назва факультету/ навчально-наукового інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців
за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання _____ **українська** _____
(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «**Філософія**» складена відповідно до *освітньо-професійної програми «Прикладна фізика та наноматеріали» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 105 Прикладна фізика та наноматеріали галузі знань 10 Природничі науки*, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, протоколом № 6 від 26 травня 2022 року

Розробники: Рошкулець Роман Георгійович, кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії та культурології

Викладачі: Рошкулець Роман Георгійович, кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії та культурології

Погоджено з гарантом ОП і затверджено на засіданні кафедри філософії та культурології
Протокол № 1 від “12” серпня 2024 року

Завідувач кафедри _____ Рупташ О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною радою Навчально-наукового інституту фізико-технічних та комп'ютерних наук
Протокол № 1 від “12” серпня 2024 року

Голова методичної ради НН ІФКТН _____ Козярьський І.П.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Чернівці 2024

Пояснювальна записка

Курс “**Філософія**” є обов’язковою компонентою освітньо-професійної програми «Прикладна фізика та наноматеріали» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що допомагає студентам сформувати методологічну культуру і визначити світоглядні орієнтири.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен вміти застосовувати базові професійні й наукові знання в галузі соціально-гуманітарних та фізико-математичних наук, у пізнавальній та професійній діяльності; демонструвати навички аргументації на належному теоретичному рівні, як і диференціації ціннісно-світоглядних проблем, використовувати навички міжособистісної взаємодії, мислити системно, інтегруючи отримані знання в особистий і професійний досвід. Теоретичні і практичні навички, отримані при вивченні курсу, стануть в пригоді студентам при веденні наукових дискусій, написанні наукових робіт, підготовці презентацій тощо, у виступах на конференціях, участі в суспільно-політичних і морально-етичних дебатах, обговореннях, тощо.

Робочою програмою освітньої компоненти «Філософія» передбачені мета та завдання вивчення навчальної дисципліни, визначено компетентності, програмні результати, яких має набути здобувач ОПП «Прикладна фізика та наноматеріали» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, критерії оцінювання навчальних досягнень студента та інші основні її структурні елементи (складові).

Метою навчальної дисципліни є з’ясування ключових тенденцій трансформації філософії в світі й Україні впродовж століть, вирізнення найбільш показових філософських концепцій сучасного періоду її розвитку, формування у студентів інтересу до розв’язання світоглядно-філософських проблем, формування філософської культури мислення, пізнання світу і самого себе, навичок розуміння ключових філософських методологій, формування загальнолюдських і національних цінностей.

Завдання навчальної дисципліни:

– розкрити теоретичні і методологічні основи філософського пізнання, як в історико-філософському ключі, так і в ракурсі сьогодення;

- дати уявлення про історико-філософську еволюцію предмета філософії, людиномірність її предмету і природи, пояснити вічну актуальність “вічних” філософських проблем, пов’язаних з питаннями пошуків смислу життя, істинного знання, справедливості, щастя, свободи, діалектики пізнання і самопізнання, особливостей методів і методологій пізнавальних пошуків, дослідженням феномену свідомості в світлі сучасних інформаційних технологій;

– розширити уявлення про спектр сучасних світоглядно-ціннісних проблем, навчити вміти виявляти в їх числі головні й другорядні, вічно актуальні й ситуативно злободенні, справжні й удавані;

- навчитись вміти творчо й осмислено працювати з великими об’ємами інформації, аналізуючи її нелінійно, виходячи з різних методологічних і світоглядних стратегій.

Пререквізити. Дисципліни та курси, знання з яких необхідні для здобувача вищої освіти при вивченні філософії, це зокрема загальнотеоретична частина таких курсів, як “Механіка”, “Електрика і магнетизм”, “Оптика”.

Постреквізити: Вивчення навчальної дисципліни «Філософія» є теоретико-методологічною базою для набуття передбачених ОП компетентностей і результатів навчання, які стануть в пригоді для подальшого вивчення основ науково-теоретичної діяльності, кращого розуміння методологічної і світоглядної бази в ході написання здобувачем освіти курсових робіт зі спеціальності, як і в підготовці тез для участі в конференціях, наукових статей, тощо.

Компетентності та програмні результати навчання згідно ОПП

У процесі вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти має набути таких компетентностей та програмних результатів:

Інтегральна компетентність ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми прикладної фізики та наноматеріалів, що передбачає застосування теорій та методів фізики, математики та інженерії й характеризується комплексністю та невизначеністю умов

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність працювати автономно.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності

ФК1. Здатність брати участь у плануванні та виконанні наукових та науково-технічних проєктів.

ФК-6. Здатність використовувати сучасні теоретичні уявлення в галузі фізики для аналізу фізичних систем.

Програмні результати навчання

РН6. Відшукувати необхідну науково-технічну інформацію в науковій літературі, електронних базах, інших джерелах, оцінювати надійність та релевантність інформації.

РН9. Презентувати результати досліджень і розробок фахівцям і нефахівцям, аргументувати власну позицію.

РН10. Планувати й організовувати результативну професійну діяльність індивідуально і як член команди при розробці та реалізації наукових і прикладних проектів.

РН11. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні.

РН12. Розуміти закономірності розвитку прикладної фізики, її місце в розвитку техніки, технологій і суспільства, у тому числі в розв'язанні екологічних проблем.

РН13. Оцінювати фінансові, матеріальні та інші витрати, пов'язані з реалізацією проектів у сфері прикладної фізики, соціальні, екологічні та інші потенційні наслідки реалізації проектів.

Здобувач освіти повинен:

знати :

- комплекс основних філософських категорій та понять;
- особливості основних філософських напрямків, течій та шкіл;
- розуміти сенс інтелектуального і соціокультурного призначення філософії, її пізнавальних та культурних можливостей, історичної ролі;
- зв'язок психологічних, філософських і педагогічних теорій формування особистості вміти:

вміти:

- знаходити, класифікувати та аналізувати інформацію з різних джерел;

- встановлювати зв'язок між окремими твердженнями в загальній системі поглядів і переконань;
- розпізнавати типові помилки в аргументації;
- дискутувати на запропоновані теми;
- аргументувати власну позицію у розв'язанні світоглядних проблем, спираючись на визначені філософські підходи;
- використовувати філософські методи дослідження у своїй науковій, суспільно-політичній та громадській діяльності

Опис змісту робочої програми навчальної дисципліни

Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни – Філософія										
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин				Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових	лекції	практичні	самостійна робота	Індивідуальні заняття	
денна	2	3	4	120		12	12	90		екзамен

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Теми лекційних	Змістовий модуль 1.					

заняць	Основні проблеми теоретичної філософії: методи, методології, знання, наука, інформація						
Тема 1. Предмет філософії 1. Ключові передумови виникнення філософії. 2. Філософія та інші форми світогляду 3. Основні розділи теоретичної і практичної філософії 4. Ключові функції філософії. Значення філософії в житті людини і суспільства.	14	2	2			10	1 3
Тема 2. Ключові проблеми і поняття класичної філософії 1. Пошук першопричин буття у ранній натурфілософії 2. Основні риси методу Сократа 3. Вчення про ідеї Платона 4. Метафізика Арістотеля 5. Моральне вчення стоїків	15	1	1			11	1 7
Тема 3. Теорія пізнання і філософія науки 1. Основні категорії гносеології 2. Ключові пізнавальні стратегії в історії філософії 3. Емпіричне і теоретичне пізнання. 4. Суб'єкт і об'єкт пізнання 5. Основні концепції істини	16	2	2			12	1 4
Тема 4. Довіра до інформації з зовнішніх джерел 1. Вчення про ідоли Ф.Бекона та ідея універсального сумніву Р.Декарта	16	2	2			12	1 7

2. Поняття постправди 3. Основні види логічних помилок							
Разом за ЗМ1	61	8	8			45	61
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Ключові проблеми практичної філософії: свідомість, свобода, відповідальність, мораль, цінності						
Тема 5. Філософія свідомості 1. Свідомість як культурний феномен і явище людського буття 2. Будова свідомості 3. Свідомість і мова 4. Свідомість і самосвідомість 5. Свідомість і підсвідоме	20	2	2			16	20
Тема 6. Свобода і відповідальність 1. Визначення свободи в історії філософії 2. Свобода як моральна цінність 3. Відповідальність як моральна якість 4. Зв'язок свободи й відповідальності	19	2	2			15	19
Тема 7. Філософія моралі та цінностей 1. Визначення цінності 2. Об'єктивна і суб'єктивна мораль 3. Релятивізм і нігілізм в моралі 4. Сучасна практична філософія та її моральний зміст 5. Види класифікацій цінностей	20	1	1			15	20
Разом за ЗМ 2	59	7	7			45	59
Усього годин	120	12	12			90	120

Тематика семінарських занять

№	Назва теми з основними питаннями - план	Кількість годин
1	Філософія як явище духовної культури людства 1. Культурні, політичні та економічні передумови виникнення філософії. 2. Філософія та інші форми світогляду: а) філософія і міфологія; б) філософія і релігія; в) філософія і наука; г) філософія і мистецтво. 3. Основні розділи теоретичної і практичної філософії та розв'язувані в них проблеми. 4. Ключові функції філософії. Значення філософії в житті людини і суспільства	2
2	Основні проблеми і поняття класичної філософії. 1. Пошук першопричин буття у ранній натурфілософії (Фалес, Анаксимен, Анаксимандр, Піфагор, Геракліт). 2. Життєвий шлях і філософія Сократа: а) моральний подвиг Сократа; б) моральність як знання; в) метод Сократа: іронія і майєвтика. 3. Філософія Платона: а) світ ідей і світ речей; б) пізнання як пригадування; в) ідеальна держава. 4. Філософське вчення Арістотеля: а) категорії метафізики: вчення про чотири причини; потенція і акт, матерія і форма; ентелехія; ідея першодвигуна; б) етичні ідеї: види чеснот, спільне благо; золота середина. 5. Моральне вчення стоїків (Сенека, Епіктет, Марк Аврелій).	2
3	Теорія пізнання та філософія науки 1. Основні категорії гносеології: знання, пізнання, суб'єкт пізнання, об'єкт пізнання, пізнавальний оптимізм, скептицизм, агностицизм, рефлексія. Види пізнання. 2. Емпіризм і сенсуалізм та раціоналізм як гносеологічні позиції. Емпіричне і теоретичне пізнання. 3. Трансценденталістська концепція	2

	пізнання І.Канта. Синтез категорій, розсудок і розум, феномен і ноумен, "річ в собі". 4. Діалектичне вчення Г.Гегеля. Пізнання як самопізнання Абсолютної ідеї. Засади діалектики: єдність мислення і буття, єдність та боротьба протилежностей, перехід кількості в якість, єдність історичного й логічного, заперечення заперечення. 5. Основні концепції істини: кореспондентська, семантична концепція А.Тарського, діалектико-матеріалістична, фаллібілістична концепція Дж. Дьюї і К.Поппера, когерентна, прагматистська, конвенціоналістська.	
4	Філософія свідомості. 1. Ключові ознаки свідомості. 2. Проблема походження свідомості. Чинники походження свідомості. 3. Проблема ідеальності свідомості. 4. Свідомість і мова. 5. Структура та функції свідомості. 6. Свідоме і несвідоме. 7. Свідомість і самосвідомість.	2
5	Мисленнєві експерименти в сучасній філософії 1. тест Тьюрінга; 2. "мізки в діжці" (Х.Патнем); 3. "жук в коробці" (Л.Вітгенштейн); 4. "машина з виробництва особистого досвіду" (Р.Нозік); 5. "завіса невідання" (Дж.Ролз); 6. "чого не знала Мері?" (Ф.Джексон); 7. "аргумент зомбі" (Д.Чалмерс); 8. "китайська кімната" (Дж.Сьорл).	2
6	Філософія свободи 1. Умови добровільності дій. 2. Свобода, детермінізм, індетермінізм. 3. Мозок і свобода волі. 4. Інкомпатибілізм і компатибілізм. 5. Позитивна і негативна свобода. 6. Свобода самовираження. 7. Здійснення свободи в моральній площині.	3
7	Філософія моралі й цінностей 1. Об'єктивістські й суб'єктивістські концепції моралі. 2. Моральний релятивізм постмодернізму 3. Ідея універсальної етики у	3

Самостійна робота студента

№	Назва теми, зміст завдання, форми контролю	Кількість годин
Змістовий модуль 1		45
1.	Предмет філософії. Проаналізуйте зміст лекції А.Баумейстера; - випишіть основні поняття; - коротко, тезисно викореміть основні думки і свою позицію щодо них https://www.youtube.com/watch?v=jRQtCLLmaSA2 .	9
2.	Ключові проблеми і поняття класичної філософії. Опрацюйте твір античного філософа Платона «Теетет», дайте відповідь на питання: З якими проблемами зіштовхується Сократ і його співрозмовник Теетет у процесі встановлення «що є знання?» Які висновки на основі цього діалогу можна зробити?	16
3.	Теорія пізнання і філософія науки. Проаналізуйте мисленнєвий експеримент К.Поппера з його статті “Об’єктивне знання. Еволюційний підхід”. Встановіть, що нового Ви з’ясували стосовно проблеми об’єктивного і суб’єктивного знання, читаючи цю працю.	12
4.	Довіра до інформації із зовнішніх джерел. Для кращого розуміння способів поширення інформації у суспільстві (серед ваших друзів та знайомих) пропонуємо трохи погратись – результати вашої гри опишіть у вигляді короткої аналітичної доповіді: https://ncase.me/crowds/uk.html	8
Змістовий модуль 2		45
5.	Філософія свідомості. Проаналізуйте на вибір якийсь із мисленнєвих експериментів у філософії свідомості (китайська кімната, чого не знала Мері, аргумент зомбі тощо) і викладіть свої висновки письмово в обсязі до 5 сторінок.	16
6.	Свобода і відповідальність. Aggregate Freedom Score. Порівняння країн за рівнем свободи. Оберіть три будь-які країни з переліку (по одній - Free, Partly Free, Not Free): https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores Порівняйте дані моніторингу (за 1-2 пунктами), зробіть висновок про те, чи забезпечено в цих країнах максимум щастя для якомога більшої кількості громадян.	12
7.	Філософія моралі та цінностей. Зіграйте у гру (за вибором): https://www.philosophyexperiments.com/moralityplay/Default.aspx або https://www.moralmachine.net/ Чи погоджуєтесь ви з інтерпретацією Ваших результатів? (поясніть – чому) Які питання, на Вашу думку, є некоректними в тесті? Як би Ви вдосконалили цей тест?	9
8.	Філософія моралі та цінностей. Проаналізуйте основні риси цінностей в постмодерністських вченнях Ж.-Ф.	8

Ліотара, Ж. Бодрійяра і С. Жижека. Порівняйте їх і дайте відповідь на питання, яка з даних систем є ближчою Вам, які цінності видаються важливішими і чому?	
---	--

Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів у процесі вивчення навчальної дисципліни «Філософія»

Види контролю

– *поточний контроль передбачає:*

- *усне опитування* студента на лекційних і семінарських заняттях (фронтальне, індивідуальне) ;

- *письмовий контроль* (самостійна робота, термінологічний диктант, реферат, есе, самоконтроль та взаємоперевірка);

- *тестовий/машинний контроль* (стандартизовані тести у системі Moodle);

– *рубіжний контроль* передбачає: письмові контрольні роботи у кінці змістового модуля 1 та змістового модуля 2 або автоматизоване тестування у системі електронного навчання Moodle.

Загальна сума балів за всі виконані завдання, види робіт, передбачені планом семінарських занять, самостійної роботи студента, письмові контрольні роботи (автоматизоване тестування у системі електронного навчання Moodle) у кінці змістових модулів становить 60 балів.

– *підсумковий контроль* (максимально – 40 балів) проводиться у формі екзамену з навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, передбаченого робочою програмою навчальної дисципліни.

Форми контролю

– *індивідуальний контроль* (кожен студент отримує своє завдання, яке він повинен виконати без сторонньої допомоги);

– *груповий контроль* (група тимчасово поділяється на кілька підгруп (від 2 до 10 студентів) і кожній підгрупі дається перевірочне завдання. Залежно від мети контролю групам пропонують однакові або різні завдання);

- *фронтальний контроль* (завдання пропонуються всій групі з метою з'ясування правильності сприйняття й розуміння навчального матеріалу, виявлення слабких сторін у знаннях студентів, недоліків, прогалин, помилок у роботах і відповідях та визначення заходів щодо їх подолання й усунення);
- *взаємний контроль* (активізує діяльність студентів, підвищує інтерес до знань, критичне мислення);
- *самоконтроль/програмований контроль* (можливість самостійно перевірити правильність відповіді чи виконаного завдання. Використовується для організації фронтальної роботи і колективного обговорення індивідуально одержаних результатів).

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів за результатами поточного контролю

Критерії оцінювання роботи та результатів навчання здобувача освіти на семінарських заняттях та критерії оцінювання самостійної роботи студентів Максимум балів, які студент може отримати за одне заняття або окремий вид роботи, зокрема тієї, що винесена на самостійне опрацювання, – 8 балів.

Критерії оцінювання поточної навчальної діяльності

7-8 балів, «відмінно» – студент під час виступу повністю, ґрунтовно, логічно послідовно, з наведенням прикладів розкрив питання; вільно володів опрацьованим матеріалом, доповідав, не користуючись допоміжними засобами (конспект, підручник, методичні вказівки тощо); обґрунтував висновки та відповів на всі запитання; доповідь підготовлена з використанням багатьох джерел та інтернет-ресурсів; під час фронтального опитування дав правильні відповіді на питання, без помилок виконав

практичні завдання, активно працював протягом усього заняття, дав правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4-6 балів, «добре» – студент повно та правильно висвітлив головні аспекти поставленого питання, відповідно до обраної теми, користуючись написаним текстом; зробив правильний висновок; допустив незначні помилки, відповідаючи на запитання; доповідь підготовлена з використанням багатьох джерел літератури та інтернет-ресурсів; під час фронтального опитування переважна більшість відповідей на питання були правильними, допустив незначні помилки у виконаних практичних завданнях.

2-3 бали, «задовільно» – студент неповно висвітлив головні аспекти поставленого питання, користуючись написаним текстом; зробив неправильні висновки; допустив грубі помилки, відповідаючи на запитання; доповідь підготовлена з використанням невеликої кількості джерел літератури; під час фронтального опитування не зміг відповісти на більшу половину з поставлених запитань, допустив значні помилки у виконаних практичних завданнях.

0-1 балів, «незадовільно» – студент не розкрив питання, проявив поверховість суджень, не зміг відповісти на поставлені запитання; доповідь підготовлена з використанням лише одного джерела літератури; під час фронтального опитування частково зміг відповісти/не відповів на питання, допустив грубі помилки у виконаних практичних завданнях.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

(бали і критерії оцінювання навчальних досягнень студентів)

7-8 Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент системно володіє матеріалом і може презентувати його перед аудиторією, у тому числі і за допомогою ІКТ, має

власну думку щодо викладеного матеріалу, здатен її аргументувати, робить висновки до виконання завдання підходить творчо.

6 Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент володіє матеріалом і може презентувати його перед аудиторією.

5 Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент може доповісти основні положення проведеної роботи без глибинного аналізу, узагальнення матеріалу та підведення підсумків.

4 Завдання виконано вчасно, його зміст поверхнево або фрагментарно розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент не проводить аналізу джерел, з яких було отримано інформацію, не здатен узагальнити та систематизувати матеріал, зазнає труднощів під час презентації проведеного дослідження перед аудиторією.

2-3 Завдання виконано вчасно, його зміст є дублюванням відомих джерел інформації. Відсутня будь-яка аналітична обробка представленої інформації. Студент на репродуктивному рівні з помилками відтворює матеріал, не може презентувати його перед аудиторією.

0-1 Завдання відзначається фрагментарністю виконання під керівництвом викладача. Необхідні практичні уміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.

Під час оцінювання завдань для самостійної роботи студентів враховується:

1. Самостійність, креативність (аналітичний підхід, генерація ідей, новизна постановки проблеми), аргументованість;

2. Доступність, репрезентативність та верифікованість отриманих даних і результатів;
3. Використання першоджерел, системність, достовірність викладеного матеріалу, стилістика (загальна грамотність, легкість сприйняття текстів та матеріалу).
4. Логічність викладу, посилання на використану літературу і джерела.

*Індивідуальна освітня траєкторія здобувача вищої освіти у процесі
вивчення навчальної дисципліни «Філософія»*

Здобувач вищої освіти має право на участь у неформальній/інформальній освіті. У межах поточного контролю до рейтингу студента можуть зараховуватися додаткові бали за умови наявності у нього сертифікату про результати неформальної/інформальної освіти з проблеми, що відповідає тематиці курсу («Порядок визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти») (<https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf>).

Критерії оцінювання неформальної/інформальної освіти студентів

Кількість балів, що зараховується студенту, залежить від обсягу здобутих кредитів та отриманих результатів навчання, однак становить не більше 20% (20 балів) від загальної кількості балів за курс (100 балів за системою ЄКТС). Наприклад, студент пройшов 5-тижневий курс «Культура та політика» на платформі «Prometheus» (<https://prometheus.org.ua/prometheus-free/culture-politics/>) та отримав відповідний сертифікат, за що може отримати 8 балів з теми 6 «Філософія свідомості» (модуль 2). Якщо студент пройшов двогодинний курс та має

підтвердження у вигляді сертифікату він, відповідно, може отримати 2 бали, тригодинний – 3 бали тощо. За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 8 додаткових (заохочувальних) балів у межах максимальної загальної суми балів – 100.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни на підсумковому контролі

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання з філософії є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Максимальна кількість балів, які студент може отримати на екзамені, який складається з двох теоретичних питань білета і тестових завдань становить 40 балів (по 20 за усні і тестові завдання):

36-40 балів (А) виставляється, якщо студент:

- вільно володіє поняттєво-категорійним апаратом курсу;
- виявив всебічне, систематичне й глибоке знання матеріалу, глибоко засвоїв основну й додаткову літературу з теми, рекомендовану планом.
- доповідає активно й упевнено, не прив'язаний до конспекту.
- відповідь вирізняється багатством і точністю використаних термінів.
- матеріал викладається послідовно й логічно.
- у розумінні та викладі навчального матеріалу студент виявляє науковий підхід і творчі здібності.
- після завершення доповіді відповідає на більшість питань викладача та товаришів. (При цьому викладач має право поставити до трьох коротких питань за темою семінарського заняття загалом, а не лише з питання, яке висвітлював студент).
- аналізує тексти та проблеми на високому рівні.

31-35 балів (B) виставляється, якщо студент:

- знає теоретичний матеріал курсу;
- орієнтується в першоджерелах, знає їх основні ідеї;
- вміє пов'язувати теоретичний матеріал з практикою пізнавальної діяльності;
- аналізує тексти та проблеми на достатньому рівні наводить аргументи і приклади.

26-30 балів (C) заслуговує студент, який:

- відносно вільно орієнтується у програмному матеріалі і першоджерелах, демонструє системне знання;
- володіє мовою філософії, її понять і категорій;
- аргументує свої відповіді прикладами з теорій представників філософії.

21-25 балів (D) заслуговує студент, який:

- орієнтується в основних положеннях матеріалу підручників і лекційного курсу;
- знає основні ідеї першоджерел, але не може повністю розкрити їх зміст;
- демонструє несистематизоване знання програмного матеріалу, відсутність конкретного аналізу питань, поверховість викладу;
- затрудняється розкрити практичне і теоретичне значення знання.
- вміє пов'язувати теоретичний матеріал з практикою аналізу текстів та проблем за наявності опори.

16-20 балів (E) виставляється студенту, який:

- виявив поверхові знання програмного матеріалу;
- не здатний аргументувати свою відповідь;
- називає основні ідеї, принципи, категорії філософії, але недостатньо знає їх зміст і функціональне призначення;
- вміє аналізувати окремі аспекти дискурсу, за наявності опори.

8-15 балів (Fx) виставляється студенту, який:

- не засвоїв більше половини програмного матеріалу;
- не знає змісту першоджерел;

- не володіє основними поняттями і категоріями філософії;
- не може проаналізувати окремі аспекти тексту чи проблеми, навіть за наявності опори. **0-7 балів (F)** виставляється студенту, який:
- не орієнтується у програмному матеріалі і першоджерелах.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Бал, отриманий на заліку, сума балів, отриманих здобувачем освіти за різні види виконаної роботи у межах курсу, модульні письмові роботи складають підсумкову семестрову оцінку.

Рейтингова оцінка з дисципліни	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (дуже добре)
70-79	C	4 (добре)
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	3 (достатньо)
35-49	Fx	2 (незадовільно) з можливістю перездачі
0-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

A – «відмінно» – якщо студент набрав 90–100 балів, глибоко і всебічно знає зміст курсу, рекомендовану літературу, наукові першоджерела, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов'язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

B, C – «дуже добре», «добре» – коли студент набрав 70–89 балів, твердо знає курс і рекомендовану літературу. Добре засвоїв практичні навички, аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші психологічні феномени, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу.

D, E – «задовільно», «достатньо» – якщо студент набрав 50–69 балів, в основному знає курс, рекомендовану літературу, але непереконливо

відповідає, плутає поняття, невпевнено почувається, виконуючи практичні завдання, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутнім фахом.

FX – «незадовільно» з можливістю повторного перескладання – коли студент набрав 35–49 балів, не опанував зміст курсу, вкрай слабо знає загальну літературу курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

F – «незадовільно» з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання – якщо студент набрав 1–34 бали, не опанував зміст курсу, не знає загальної літератури курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Відсутнє загальногуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

Питання для самоконтролю та контролю навчальних досягнень студента з навчальної дисципліни «Філософія»

1. Найвідоміші визначення поняття філософії. Значення слова “філософія”.
2. Історичні та культурні передумови виникнення філософії.
3. Основні функції філософії, її особистісне і суспільне призначення.
4. Ключові світоглядні проблеми (смысл життя, щастя, добро і зло, істина і омана тощо) та особливості їх розв'язання у різних формах світогляду.
5. Проблема наукового статусу філософії. Історичні зв'язки філософії та науки.
6. Філософське та мистецьке осягнення світу: моменти взаємодії.
7. Життя Сократа. Його головні моральні ідеї.
8. Метод філософії Сократа: іронія і майєвтика.
9. Вчення Платона про світ ідей.
10. Вчення Платона про досконалу державу.
11. Основні категорії метафізики Арістотеля. Вчення про чотири першопричини буття.
12. Види душі за Арістотелем. Види чеснот людини.

13. Моральна актуальність стоїцизму в античності і в сьогоденні.
14. Вчення І.Канта про антиномії чистого розуму.
15. Ключові категорії моральної філософії І.Канта.
16. Діалектичний метод у філософії.
17. Основні поняття і проблеми епістемології.
18. Ключові гносеологічні стратегії: пізнавальний оптимізм, скептицизм, агностицизм.
19. Раціоналізм у філософії Нового часу.
20. Емпіризм у філософії Нового часу.
21. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Способи їх тлумачення в історії філософії.
22. Кореспондентська, конвенціоналістська, прагматистська ті інші концепції істини.
23. Наука як предмет філософського аналізу.
24. Основні розділи і проблеми філософії науки.
25. Непозитивістська модель наукового знання.
26. Фальсифікаціоністська філософія науки К.Поппера.
27. Наукові революції і зміни парадигм у філософії науки Т.Куна.
28. Вчення Ф.Бекона про ідоли розуму.
29. Універсальний сумнів у філософії Р.Декарта.
30. Поняття постправди і спроби його визначення.
31. Поняття різноманітності у Ж.Дельоза і епістемі у М.Фуко.
32. Поняття свідомості. Біологічні, суспільно-історичні, космічні та духовні витоки свідомості.
33. Основні концепції виникнення свідомості.
34. Свідомість і самосвідомість. Свідомість і мова.
35. Творча природа свідомості.
36. Матеріальне та ідеальне в свідомості.
37. Психоексперимент З.Фрейда: будова психіки, поняття несвідомого, основні потяги.
38. Вчення К.-Г.Юнга про архетипи колективного несвідомого. Основні архетипи.

39. Мисленнєві експерименти у філософії свідомості (тест Тьюрінга; “мізки в діжці” Х.Патнема).
40. Мисленнєві експерименти в філософії свідомості (“жук в коробці” Л.Вітгенштейна, “чого не знала Мері” Ф.Джексона).
41. Мисленнєві експерименти в політичній філософії (“завіса невідання” Дж.Ролза, “машина з виробництва власного досвіду” Р.Нозіка).
42. Свобода як ключова категорія моральної філософії. Позитивна і негативна свобода.
43. Відповідальність як категорія моральної філософії, її зв’язок зі свободою.
44. Свобода, детермінізм, індетермінізм.
45. Мозок і свобода волі людини.
46. Інкомпатибілізм і компатибілізм у поясненні свободи.

Перелік тестових завдань з навчальної дисципліни «Філософія»

Тестові завдання з навчальної дисципліни «Філософія» розміщені в системі електронного навчання Moodle за посиланням:

<https://moodle.chnu.edu.ua/mod/quiz/view.php?id=265879>

Приклади тестових завдань:

1. Сутність агностицизму виражається судженням:
 - а) людство ніколи не буде знати все про все;
 - б) у науках існують невирішені проблеми;
 - в) усі наші знання є гіпотези;
 - г) «річ у собі» принципово не може бути пізнаною.
2. Форма абстрактного мислення:
 - а) відчуття;
 - б) сприйняття;
 - в) судження;
 - г) уявлення.

Методи та освітні технології навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни використовуються:

1) *традиційні дидактичні методи та прийоми:*

- *словесні:* лекція, розповідь, бесіда, дискусія, дебати, повідомлення, опитування;
- *наочні:* показ, метод ілюстрацій, метод демонстрацій (використання ілюстрованих посібників, таблиць, замальовок на дошці тощо, задіяння комп'ютерної та мультимедійної техніки, демонстрація навчальних фільмів, інформаційних відеороликів, мультимедійних презентацій тощо);
- *практичні:* вправи, практичні роботи тощо.

2) *інноваційні методи навчання:* проблемне навчання, контекстне навчання (як інтеграція навчальної, наукової та практичної діяльності), особистісно-орієнтоване навчання, навчання у співпраці, ситуаційне навчання, дистанційне навчання (згідно розпоряджень щодо організації освітнього процесу), перевернутий клас (flipped classroom), метод проєктів;

3) *інтерактивні методи навчання:* корпоративне навчання (навчання в парах, робота в малих групах), колективно-групове навчання («велике коло», мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, навчаючи – вчуся); стимулювання творчої активності студентів (цікаві аналогії; фасилітована дискусія, вирішення ситуативних задач (Case study)); елементи навчального тренінгу.

Політика академічної доброчесності

Освітня діяльність (викладач і студент) під час вивчення навчальної дисципліни «Філософія» ґрунтується на принципах співробітництва та академічної доброчесності.

Політика щодо відвідування занять:

відвідування занять є обов'язковим.

Політика щодо академічної доброчесності:

академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату, фабрикації, фальсифікації тощо. У разі порушення студентом академічної доброчесності, робота оцінюється на нижчу оцінку або ж незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач залишає за собою право змінити тему завдання. Політика щодо академічної доброчесності регламентується:

- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» (https://www.chnu.edu.ua/media/f5eleobm/polozhennya-pro-zapobihannia-plahiatu_2024.pdf),
- «Етичним кодексом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>).

Рекомендована література

Основна

1. Фюрст М., Трінкс Ю. Філософія. - К., 2023. - 544 с.
2. Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або інтелектуальні подорожі до країни Філософії. - К., 2017. - 237 с.
3. Лютий Т. Пригоди філософських ідей західного світу (від давнини до сучасності). - К., 2021. - 384 с.
4. Кримський С.Б. Запити філософських смислів. - К.: ПАРАПАН, 2003. - 240 с.
5. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. В 4-х т. - К., 2022.

6. Причепій Є. Філософія: підручник / Є. Причепій, А. Черній, Л. Чекаль. – К.: Академвидав, 2005; 2009. – 592 с.
7. Петрушенко В. Філософія. Вступ до курсу. Історія світової та української філософії. Фундаментальні проблеми сучасної філософії. Л.: Львівська політехніка, 2019.
8. Філософія (під ред. Л.Губерського) — Х., 2018.
9. . Філософія: мислителі, ідеї, концепції: підручник / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К.: Книга, 2005. – 528 с
10. В.Г.Табачковський, М.О.Булатов, Т.В.Лютій, Г.І.Шалашенко, Є.І.Андрос, А.М.Дондюк, Г.П.Коваadlo, Н.В.Хамітов, О.А.Ярош, В.П.Загороднюк. Людина в цивілізації ХХІ століття: проблема свободи. – К.: Наук. думка, 2005. – 272 с.
11. Лісовий В.С. Культура. Ідеологія. Політика. - К., 1997.

Додаткова

1. Рассел Б. Історія західної філософії – К., 1995.
2. Табачковський В. Г. Людина – Екзистенція – Історія. К., 1996.
3. Горський В.С. Історія української філософії. Курс лекцій. - К., 1996.
4. Попович М. Філософія свободи. - Х., 2018.
5. Александрова О. В. Філософія Середніх віків та доби Відродження: Підручник. – К.: Видавець ПАРАПАН, 2002.

Інформаційні ресурси

<http://lib.onu.edu.ua/> Бібліотека ОНУ ім. І.І.Мечникова.
<http://www.onu.edu.ua/ru/index.html> Сайт ОНУ ім. І.І.Мечникова.
<http://www.ognb.odessa.ua/> Бібліотека ім. М.Горького.
<http://www.nbu.gov.ua/> Бібліотека ім. В.Вернадського.

<http://lib-gw.univ.kiev.ua/> Бібліотека ім. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

<http://www.filosof.com.ua/> Інститут філософії НАН України імені Григорія Сковороди.

<http://www.gilan.uar.net/nasu/hiuass.html> Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського.

<http://www.philosof.onu.edu.ua/> Сайт філософського факультету ОНУ ім. І.І.Мечникова.

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html> Найвидатніші філософи світу та України.

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/index.htm> Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/lit-bac.html> Філософія (для бакалаврів природничих спеціальностей).

<http://plato.stanford.edu/> Філософська енциклопедія Стенфордського університету. (Англійською мовою).

Індексовані журнали та тематичні ресурси:

Empedocles: European Journal for the Philosophy of Communication

<https://www.ingentaconnect.com/content/intellect/ejpc/2009/00000001/00000001>

Journal Meta: Research in Hermeneutics, Phenomenology, and Practical Philosophy (Archives) <https://www.metajournal.org/archive.php>